

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Ингушетия

ГБОУ "СОШ №2 с.п.Яндаре»

<p>РАССМОТРЕНО Методическим объединением учителей ГБОУ "СОШ №2с.п. Яндаре " _____Хашиева М.Х. Протокол № __ от " " 08.2023г.</p>	<p>СОГЛАСОВАНО Зам.дир по УР ГБОУ "СОШ №2с.п. Яндаре " _____Мезиева Л.Х. Протокол № __ от " " 08. 2023 г.</p>	<p>УТВЕРЖДЕНО Директор ГБОУ " СОШ №2с.п. Яндаре " _____Гандалоева Л.Я. Приказ № __ от " " 08. 2023г.</p>
---	--	--

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Ингушская литература»

для обучающихся 4класса

Составитель: Гандалоева Р.Я.

Учитель начальных классов

с.п.Яндаре 2023г.

Кхетора каъхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт докхий декхараш. Керттерча дакъе уж да хьалкхувш йоаг1а т1ехье эздел долаш, г1улакхаца, нахаца товш, 1имерза, ший моттиг д1алаца ховш, Даъхе а, къам а, дезал а лоарх1аш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькъахьа къахьегаш, дийша, 1илман лардаш 1омаь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дег1адоаг1а 1илма, техника, культура дег1адарца. Царга хьежжа хила беа дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам ч1оаг1баро д1адех хьехархошкара дешархой теркам т1абахийта дезар – дукхаг1а долча дакъе шоашка уйла яйтар, 1илман лардаш тошкаш болх байтар, 1омадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт 1омабар, грамматика хар боккха лоарх1ам болаш да дешархой кхетам дег1абоалабара, х1ана аьлча, мотт 1омабарца кхетаю мета хозал, из б1аьхий хилар, кхыча къамий мотт а дикаг1а кхетабу бераша, цар культура йовза а новкъостал ду. Дешархошта д1ахьехар хила деза уж кхетаргболаш, ц1енача, аттача меттала, 1омадаьчох ма хулла дукхаг1а дукхаг1а пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьаькъоадаеш, цунна теркам т1абохийташ, грамматически бокьонаш в1аши юташ бе беа ший болх.

Наьна метта урокаш т1а дешархоша г1алг1ай метта грамматически лардаш 1омаю, къамаьл шаьрдара балхаш а ду. Пхелаг1ча классе доладу грамматически дакъа – морфологи 1омае, из болх д1ахьо ялхлаг1чеи ворх1лаг1чеи классашка. Из раздел я къамаьла доакьоех кхетам луш, хьалха царех 1омадаьр к1оаргдеш, шердеш. Къамаьла доакьош 1омадеш дешархошта ха деза предложенешта юкъера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Дешархой къамаьла культура лакхьари 1омадаьчун навькаш дег1айоалаяри хила деза х1ара урока. Из болх д1ахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашъярца. Упражненеша новкъостал ду 1омаь бокьонаш ч1оаг1ье, орфографически а пунктуационни говзал ч1оаг1ье, грамматически материал дикаг1а кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзадена къамаьл шаьрдеш дешархой теркам т1абахийта беа хьехархошо сочиненеш, изложенеш язъяра, говзамеча текста тошкам бе 1омабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хьехархошо бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, къамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш.

Х1ара классе шу д1адолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзадена къамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беа.

Г1алг1ай мотт хьехара г1улакх доаг1ача тайпара хьехархошо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

4 классе дешар хъехара календарни тематически план.

№	Таър,	Сах	Урока тема	Дешара балха кертера тайпаш,		Ц1.болх
---	-------	-----	------------	------------------------------	--	---------

аргIа гIа	бутт	ьат		дешархочун ха дезара лерхIам.		
1		1	<p>I чет. Даьй – мохк-ГIалгIайче. 8 с. Хамхоев А. «ГIалгIай мохк». Яндиев Дж.</p>	<p>Чулоацам тахкар, эпитет, олицетворени, антонимаш, синонимаш хьалаха хар, байт оттаяра бокьонаш йовзар, цох къамаьл дар. Мотт шаьрбар, дувзаденна къамаьл де хар, хаттара жоп дала а ,эша дош, предложени текста юкьера хьалаха хар.</p>		
2		1	<p>«Тахан со гIозваьнна...» Яндиев Дж.</p>	<p>Оаз тоаеш дешар, автора хетар озаца дIаалар. Ший метта хозал йовзар, къайленаш тахкар, мехкацара а меттацара а безам совбаккхар. Дешара лоархIам хар.</p>		
			<p>Гагиев Г. «Къамаьл».</p>	<p>Чулоацам тахкар, эпитет, олицетворени, антонимаш, синонимаш хьалаха хар, байт оттаяра бокьонаш йовзар, цох къамаьл дар. Мотт шаьрбар, дувзаденна къамаьл де хар, хаттара жоп дала а ,эша дош, предложени текста юкьера хьалаха хар.</p>		
3		1	<p>Осмиев Хь. «Ма къаьга доагIа...»</p>	<p>Оаз тоаеш дешар, автора хетар озаца дIаалар. Ший метта хозал йовзар, къайленаш тахкар, мехкацара а меттацара а безам совбаккхар.</p>		
4		1	<p>Чахкиев С. «Магас». Гагиев Кь. « Магас-гIала».</p>	<p>Байтий юкьара кертера тема хьаала хар, халача кердача дешай маIан де, уж нийса а шаьра а дешара болх бар. Чулоацам хьабувца ха, кертера уйла хьаала, йоазонхочо байт оттаеш лелаю литературни приёмаш хьаювца. Кхыча йоазонхой Магасах лаьца язьяь байташ лахар. Мотт шаьрбар, дувцара къамаьл оттаде хар. Ше гIалгIай къаман дакъа долга, везаш волга, бергбола пайда малагIа ба ховш дешархо хилар.</p>		

5		1	Чахкиев С. «Наьсаре». Кодзоев Т.	ХIаман белгалонаш ювцаш йола текст тахка хар, чулоацамах дувца а, кертера уйла хьаала а хар. Шаьра деша, дешай маIан тахка, кицаш доаладе хар. Ше вахаш волча моттигах дувца хар, из моттиг Iойилла шу хар, карта отгаде дар. Ший мехках доаккхал дар, из безар.		
6		1	«ГIишлонхой Iуйре». Озиев С. «Даьхен ираз Iалашде».	Байтий юкьара кертера тема хьаала хар, халача кердача дешай маIан де, уж нийса а шаьра а дешара болх бар. Чулоацам хьабувца ха, кертера уйла хьаала, йоазонхочо байт отгаеш лелаю литературни приёмаш хьаювца. Тайп-тайпарча балхах хар, цу балхашца ший вахар дувзаде хар, кьахьегамах кхетам хилар, кьахьегам безар, цун дозал хар. Оаз тоаеш деша, йоазонхочун дог-уйла оазаца хьахойта хар.		
7		1	Вай байракх. Вай герб. Паччахьалкхен гимнах. ГIалгIай республика Конституци. Гагиев Г. «Вай Конституцех»	ХIаман белгалонаш ювцаш йола текст тахка хар, чулоацамах дувца а, кертера уйла хьаала а хар. Шаьра деша хар: дешаш метта доккхий таьрахьаш а. Паччахьалкхе хьахинна шу ха, ший кьаман сийленах дувца а ха. Даьхе еза, из лораяра балхаш хар ХIаман белгалонаш ювцаш йола текст тахка хар, чулоацамах дувца а, кертера уйла хьаала а хар. Шаьра деша хар: дешаш метта доккхий таьрахьаш а. Паччахьалкхе хьахинна шу ха, ший кьаман сийленах дувца а ха. Даьхе еза, из лораяра балхаш хар. Республика кертера бокьо малагIа я хар, берий бокьонаш хар.		
8		1	Классал арахьа дешар. «Берех, берий гIулакхех дола дувцараш».	Тайп-тайпарча йоазонхой берий вахарах йола произведенеш хар, книжкаш дешар. Дийшачун кертера уйла хьаала хар, чулоацам хьабувца а тахка а хар. Текста доагIа кица лоаладе хар. Шаьра а оаз таоеш деша а ха. Дийшачох пайда эца ха, дешара безам гIабахийтар, меттацара безам совбаккхар.		
9		1	Хьамсара Iалама сурташ. 4 с. Гагиев Г. «ГIаьнаш лега ха». Торшхоев И.	Байтий чулоацам тахка, хьабувца хар. Дувзаденна кьамаьл шаьрдар. ХIаман белгалонаш хьахьокха дешаш юкьекхувла,		

				дешашца 1алама сурт дила хар.		
10		1	Торшхоев И. «Хьунаг 1ара гуйран 1уйре».	Байта отгае 1омавалар, кхыча йоазонхой гуйрех лаьца байташ хар. Зем кхебар, 1алама хозле еза, из зе, из лорае дешархо 1омавар. Ше 1аламца бувзам болаш волга, х 1ара саг 1алама дакъа долга ховш хилар		
11		1	Шадиев С. «Эггара боккхаг 1бола чкъаьра»	Дувцара чулоацам тахкар, лоацца хьабувцар, план оттаяр. Шаьра а оаз тоаеш а дешар, абзацах дешар, цу абзаца кертера предложени хьаалар. Мотт шаьрбар, словарикаца болх бе хар, кертерадар къоастаде хар. Берашта юкье ший уйлаш хьаала а шийна хетар хьаала а оза ца луш хилар. Тоабаца болх бе хар, в 1аши новкъостал деш хила хар.		
10		1	Саракаев Хь. «Аьхки сала 1ар»	Дувцара чулоацам тахкар, лоацца хьабувцар, план оттаяр. Шаьра а оаз тоаеш а дешар, абзацах дешар, цу абзаца кертера предложени хьаалар. Мотт шаьрбар, словарикаца болх бе хар, кертерадар къоастаде хар.		
11		1	Веджижев А. «Эг 1ар»	Дувцара чулоацам тахкар, лоацца хьабувцар, план оттаяр. Шаьра а оаз тоаеш а дешар, абзацах дешар, цу абзаца кертера предложени хьаалар. Мотт шаьрбар, словарикаца болх бе хар, кертерадар къоастаде хар. Тоабаца болх бе хар, в 1аши новкъостал деш хила хар. Текста доаг 1а кица доаладе хар. Эг 1ара бахьан тахка а, из хойташ дола текста юкьера дешаш хьалаха а, диалог е а хар. Дийшачох пайда эца хар.		
11		1	Къахьегам,г 1улакх, эздел – вай доттаг 1ий ба. 8с. Плиев М-С. «Кхоанен даьй».	Чулоацам тахкар, дувзадenna къамаьл дар, шаьра а хоза дешар. Керда дешаш хар, цар ма 1ан дашхар. Текста кертера уйла малаг 1а я хьаала хар. Кхоанен уйла еш хила везар хьехар. Ший кхоане мишта хиларга лерх 1 хар. Дешара лоарх 1ам хар.		
12		1	Осмиев Хь. «Безам ба са». Ужахова Х.	Чулоацам тахкар, дувзадenna къамаьл дар, шаьра а хоза дешар. Керда дешаш хар, цар ма 1ан дашхар.. Ший кхоане мишта хиларга лерх 1 хар.		
13		1	Берсанов Х. «Дикадар , водар».	Дийшачун корта бе хар. Чулоацам хаттарашца тахка а, лоацца хьабувца хар. Хоржаш деша хар. Кица доаладе а цун ма 1ан дашха а хар.		

				Дешара дозал хар, дешара моттиг ший кхоанен юкье малагла я а хар. Дика оамалаш йовза.		
14		1	«ГӀишлонхой» Ужахов Х.	Текста кертера уйла малагла я хьаала хар. Кхоанен уйла еш хила везар хьехар		
15		1	Костоев 1. «Къоаной КӀанти».	Дийшачун корта бе хар. Чулоацам хаттарашца тахка а, лоацца хьабувца хар. Хоржаш деша хар. Кица доаладе а цун маӀан дашха а хар. Шаьра деша хар. Шин сага сурт- сибата башхо хьалаха а, цар оамалаш вӀаши йиста а хар. ГӀалгӀай къаман вахара юкье сий яхача деша маӀан де а, цох дувца хар.		
16		1	Плиев М.-С. «Йий хьажкӀа».	Сага сурт-сибат дешашца отгаде хар, оамалаш вӀаши йиста хар. Чулоацам тахка, из хьабувца хар, Хоржаш деша, дувцара доакъашхошта хьалхара деша хар. Хаттара жоп ле а, из текста юкьера хьалаха а хар. Шаьра деша хар, дийшачун корта бе хар. Дувцар тохкаш деча къамаьла юкье дакъа лаца а, шийна нийса хетар дувца хар.		
17		1	Шадиев С. «Лейлай цӀай».	Сага сурт-сибат дешашца отгаде хар, оамалаш вӀаши йиста хар. Чулоацам тахка, из хьабувца хар, Хоржаш деша, дувцара доакъашхошта хьалхара деша хар. Хаттара жоп ле а, из текста юкьера хьалаха а хар. Шаьра деша хар, дийшачун корта бе хар. Дувцар тохкаш деча къамаьла юкье дакъа лаца а, шийна нийса хетар дувца хар.		
18		1	Шадиев С. «ХьагӀ».	Сага сурт-сибат дешашца отгаде хар, оамалаш вӀаши йиста хар. Чулоацам тахка, из хьабувца хар, Хоржаш деша, дувцара доакъашхошта хьалхара деша хар. Хаттара жоп ле а, из текста юкьера хьалаха а хар.		
19		1	Кл. ар. дешар. « Осмиев Хь. байташ».	Лоацца йоазонхочун вахарахи кхолламахи дувца хар. Дагахьа цу йоазонзочун ши-кхо байт хар. Шаьра дешар йоазонхочун уйла оазаца дӀахойташ. Дувцара къамаьл отгаде хар. Тоабаца болх бе хар, цун юкье ший моттиг йовзар, цох доаккхал дар. Байтах боала пайда эцар. Керда дешаш юкьедоаладар. Рифма фуй хар.		

20		1	«Хьаг1» Шадиев С.	Шаьра деша хар, дийшачун корта бе хар. Дувцар тошкаш деча къамаьла юкъе дакъа лаца а, шийна нийса хетар дувца хар.		
21		1	Халкъа багахбувцам. 9 с. «Багахбувцама дош-хозала хьаст» Танкиев А. Иллеш.	Научни а литературни а текст фуй хар. Х1аман белгало ювца хар, къамаьла юкъе кицаш юкъекхувлар, цар ма1ан дашхар. Багахбувцамах кхетам хилар. Кхыдола иллеш лахар, уж д1аяздар. Шаьра деша хара хетабаь болх бар, дошлоргаца болх бар.		
22		1	Кицаш. Ховли – довзалеш.	Х1аман белгало ювца хар, Кицаш а ховли-дovзалеш а тематиках декъа хар. Дувзадена къамаьл де хар. В1аши ладувг1а а къамаьла юкъе дакъа лаца а, сий де а ха деза дешархошта. Г1алг1ай мотт безаболийташ, метта к1оаргал тошкаш болх бар.		
23		1	Фаьлга хьалха оалараш. «Тешаме новкъост» (фаьлг).	В1аши ладувг1а а къамаьла юкъе дакъа лаца а, сий де а ха деза дешархошта. Г1алг1ай мотт безаболийташ, метта к1оаргал тошкаш болх бар. Чулоацам хаттарашца тахка хар, хьабувцар, шаьра дешар. Ший оамалех дувца хар, ший доттаг1а сурт-сибат дила хар.		
24		1	«Берза дув» , «Борзи ж1алии» (фаьлгаш).	В1аши ладувг1а а къамаьла юкъе дакъа лаца а, сий де а ха деза дешархошта. Г1алг1ай мотт безаболийташ, метта к1оаргал тошкаш болх бар. Чулоацам хаттарашца тахка хар, хьабувцар, шаьра дешар. Текста доакъашхошта метта деша хар, хоржаш деша хар.		
25		1	«Маьра к1аьнк» (фаьлг).	В1аши ладувг1а а къамаьла юкъе дакъа лаца а, сий де а ха деза дешархошта. Г1алг1ай мотт безаболийташ, метта к1оаргал тошкаш болх бар. Чулоацам хаттарашца тахка хар, хьабувцар, шаьра дешар. Текста доакъашхошта метта деша хар, хоржаш деша хар.		
26		1	«Дошо фийг (фаьлг).	Чулоацам хаттарашца тахка хар, хьабувцар, шаьра дешар. Текста доакъашхошта метта деша хар, хоржаш деша хар. Дешашца сурт-сибат дила хар. Дикадар, водар къоастаде хар.		
27		1	«Кхо хьехар» (фаьлг). «Къе саги борзи» фаьлг.	Чулоацам хаттарашца тахка хар, хьабувцар, шаьра дешар. Текста доакъашхошта метта деша хар, хоржаш деша хар. Дешашца сурт-		

				сибат дила хар. Масалаш кхувла, текста доаг1а кицаш кхувла хар.		
28		1	«Къе саги борзи»	Чулоацам хаттарашца тахка хар, хъабувцар, шаъра дешар. Текста доакъашхошта метга деша хар, хоржаш деша хар. Дешашца сурт- сибат дила хар. Масалаш кхувла, текста доаг1а кицаш кхувла хар.		
29		1	«1овдалча берзах бола фаълг».	Чулоацам хаттарашца тахка хар, хъабувцар, шаъра дешар. Текста доакъашхошта метга деша хар, хоржаш деша хар. Дешашца сурт- сибат дила хар. Масалаш кхувла, текста доаг1а кицаш кхувла хар.		
30		1	Кл. ар. дешар. «Плиев М.-С. Байташ».	Лоацца йоазонхочун вахарахи кхолламахи дувца хар. Дагахъа цу йоазонзочун ши-кхо байт хар. Шаъра дешар йоазонхочун уйла озаца д1ахойташ. Дувцара къамаъл отгаде хар. Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший моттиг йовзар, цох доаккхал дар. Байтах боала пайда эцар. Керда дешаш юкъедоаладар. Рифма фуй хар.		
31		1	Машарай доттаг1алаи т1ехъа. 7 с. «Доттаг1а» Гагиев Г.	Шаъра дешар йоазонхочун уйла озаца д1ахойташ. Дувцара къамаъл отгаде хар. Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший моттиг йовзар, цох доаккхал дар. Байтах боала пайда эцар. Керда дешаш юкъедоаладар. Дийшачун корта бе хар. Поэта кхыйола байташ хар.		
32		1	Мальсагов К. З. «Наъна мотт», «Сердалонга бода никъ.» Котиева Н.	Йоазонхочо г1алг1ай мотт кхоллара баъча балхах хар, цун моттиг хар г1алг1ай литература юкъе. Лоацца вахарахи кхолламахи дувцар. Ши-кхо произведени хар. Ши байт в1аши йистар, цар кертера уйла хъаала хар. Шаъра деша хар, мотт безар, ший кхетам шербар.		
33		1	«Осканов Суламбик-халкъа турпал» Котиева Н.	Турпала вахарах дувца хар, цун валара бахъан тахка а, цох къамаъл де а хар. Г1алг1ай турпалхой бовзар, цар г1улакхех дувца а пайда эца а хар. Даъхенцара безам совбаккхар, мохк лорабе безарах кхетам балар. Шаъра дешар, текст тахкар, хъаювцар, дийшачун корта бар.		
34		1	«Машар» Гагиев Г. «Ма дика дар...» Хамхоев А.	Шин поэта байтий чулоацам в1аши бистар, литературни приёмах дувцар, шаъра,		

				оаз таоеш дешара болх бар, юкъарадар хъаала хар. Кертерча уйлах къамаъл дар. Мотт шаърбар. Машарах бола кхетам шербар.		
35		1	«Сона байнаб тIом» Вышегуров. М. «Бераш даьхен кхоане я», Осмиев Хь.	Шаьра дешар йоазонхочун уйла оазаца дIахойташ. Дувцара къамаъл отгаде хар. Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший моттиг йовзар, цох доаккхал дар. Байтах боала пайда эцар. Керда дешаш юкъедоаладар. Машарах бола кхетам шербар.		
36		1	«Шоайла машар лоаттабе» Озиев С.	Шаьра дешар йоазонхочун уйла оазаца дIахойташ. Дувцара къамаъл отгаде хар. Тоабаца болх бе хар, цун юкъе ший моттиг йовзар, цох доаккхал дар. Байтах боала пайда эцар. Керда дешаш юкъедоаладар. Машарах бола кхетам шербар.		
37		1	«Хаьхочун да» Чахкиев С.	Турпала вахарах дувца хар, цун валара бахьан тахка а, цох къамаъл де а хар. ГIалгIай турпалхой бовзар, цар гIулакхех дувца а пайда эца а хар. Даьхенцара безам совбаккхар, мохк лорабе безарах кхетам балар. Шаьра дешар, текст тахкар, хъаювцар, дийшачун корта бар.		
38		1	Кл. ар. дешар Хашагульгов I «Лийг» .	Шаьра дешар йоазонхочун уйла оазаца дIахойташ. Дувцара къамаъл отгаде хар. Чулоацам хъабувцар, хоржаш деша, план отгае хар. Сага Iаламцара бувзамах дувца хар, Iалам деза а лораде а дезарах ший уйла хилар.		
39		1	ГIалгIай йоазонхой. 12 с. Озиев С. «Къахьегам» , «Кадайли мекъали» ,	Поэта байтий чулоацам вIаши бистар,литературни приёмах дувцар, шаьра, оаз таоеш дешара болх бар, юкъарадар хъаала хар. Кертерча уйлах къамаъл дар. Мотт шаърбар. Наха юкъе ший моттиг хар, хIара сага къаьстга ший уйла-нигат хила дезарах кхетам хилар.		
40		1	Озиев С.«СовгIат».	Поэта байтий чулоацам вIаши бистар,литературни приёмах дувцар, шаьра, оаз таоеш дешара болх бар, юкъарадар хъаала хар. Кертерча уйлах къамаъл дар. Мотт шаърбар. Наха юкъе ший моттиг хар, хIара сага къаьстга ший уйла-нигат хила дезарах кхетам хилар		
41		1	Озиев С. «Бераш-дегагIоз»	Поэта байта чулоацам хар, хъабувцар, цун уйла дIаалар. Байта чулоацамца болх бе хар. Литературни приёмаш йовзар. Шаьра дешар,		

				в Іаши хаттараш дала хар. Байт кхолла хар.		
42		1	Зязиков Б. «БІаьсти».	Шаьра дешар йоазонхочун уйла озаца дІахойташ. Дувцара кьамаьл отгаде хар. Чулоацам хьабувцар, хоржаш деша, план отгае хар. Сага Іаламцара бувзамах дувца хар, Іалам деза а лораде а дезарах ший уйла хилар.		
43		1	Осмиев Хь. «Керда шу» , «БІаьсти йоагІа».	Поэта байтий чулоацам хаттарашца тахка хар, хьабувцар, кертера уйла кьоастае хар. Шаьра дешар, хоржаш дешар, план оттаяр. Кьамаьл шаьрдар, поэцара безам кхоллар.		
44		1	Муталиев Хь. «Кулгаши бІаргаши». «БІаьстан догІа».	Шин байта чулоацам в Іаши бистар, кертера уйла хьаала хар. Эпитеташ, олицетворенеш хьалеха хар. Чулоацам хьабувцар, план оттаяр. БІаьстан дозаллах лаьца дувцар, цун моттиг сага вахара юкье малагІа я хар. Мотт шаьрбар, сочинени кхолла хар.		
45		1	Яндиев Дж. «Лермонтовга». Яндиев Дж. «Іа» , «БІаьсти».	Поэта вахарахи кхолламахи дувца хар, цун шикхо байт дагахьа хар. Байтий чулоацам хьабувца хар, хаттарашта жоп ле байташ чура дешашца. Дошлоргаца болх бе хар, кердача дешай маІан дашха хар. Кьаман йоазонхой балхах лаьца дувцар, цар мел боккха пайда бу дувцар, цар сий дар, цар хьехарашка ладувгар.		
			Ведзижев А. «Мух». Ведзижев А. «Низа овла»	Йоазонхочун произведенеш тахкар, чулоацам хьабувцар, цун яздара оамал мишта я хар. Произведенешкара эпитеташ, сравненеш, олицетворенеш хьалехар, кердача дешай маІан дар. Шаьра дешар, хаттараш в Іаши тела хар, жоп дizza хургдолаш шийгара тІатоха хар. Дийшачун корта бар.		
46		1	Чахкиев С. «Безама юххьанцара оагІилг»	Произведени тахкар, чулоацам хьабувцар, йоазонхочун яздара оамал мишта я хар. Произведе чура эпитеташ, сравненеш, олицетворенеш хьалехар, кердача дешай маІан дар. Шаьра дешар, хаттараш в Іаши тела хар, жоп дizza хургдолаш шийгара тІатоха хар. Дийшачун корта бар.		
47		1	Чахкиев С. «Нана»	Чулоацам хьабувца хар, хаттарашта жоп ле байта чура дешашца. Кьамаьл шаьра де, дешархой кьамаьла юкье дакьа лаца ха. Ший		

				наьна сурт-сибат дила ха. Наьна дозалах дувца, вай вахара юкье цо лоагача дакъах дувца. Шаьра деша, оаз тоаеш. Байт кхолла ха. Керда дешаш дошлорга тIара Iомадар.		
48		1	Плиев М-С. «Тирк» , «Бутт»	Чулоацам хьабувца хар, хаттарашта жоп ле байта чура дешашца. Къамаьл шаьра де, дешархой къамаьла юкье дакъа лаца ха. Шаьра деша, оаз тоаеш. Байт кхолла ха. Керда дешаш дошлорга тIара Iомадар.		
49		1	Плиев М-С. «Са моаршал да хьога»	Поэта вахарахи кхолламахи лоаца дувцар. Байта чулоацам хьабувца хар, хаттарашта жоп ле байта чура дешашца. Къамаьл шаьра де, дешархой къамаьла юкье дакъа лаца ха. Конкурса юкье дакъа лаца лоарх Iавар.		
50		1	Гагиев Г. «ГIайгIа оаш ма елаш», «ГIарагIураш»	Поэта вахарахи кхолламахи лоаца дувцар. Байта чулоацам хьабувца хар, хаттарашта жоп ле байта чура дешашца. Къамаьл шаьра де, дешархой къамаьла юкье дакъа лаца ха. Конкурса юкье дакъа лаца лоарх Iавар.		
51		1	Дувца вай ноаноех лаьца. 4 с. Муталиев Хь. «Нана». Гагиев Г. «Нана тхьайса улл.»	Чулоацам хьабувца хар, хаттарашта жоп ле байта чура дешашца. Къамаьл шаьра де, дешархой къамаьла юкье дакъа лаца ха. Ший наьна сурт-сибат дила ха. Наьна дозалах дувца, вай вахара юкье цо лоагача дакъах дувца. Шаьра деша, оаз тоаеш. Байт кхолла ха. Керда дешаш дошлорга тIара Iомадар. Кхыча йоазонхой наьнах лаьца произведенешца байташ йистар.		
52		1	Мальсагов .А. «ОагIув хьаллаьцача».	Чулоацам таьха, из хьабувца, цун план отгае, цун кертера уйла малагIа я хар. Шаьра дешар, хоржаш дешар, тайп-тайпара оаз отгаеш дешар. Дошлоргаца болх бе хар. Сага сурт-сибат отгаде а цун оамалаш ювца а белгалдешаш доаладе хар.		
53		1	Шадиев С. «Даьци».	Чулоацам таьха, из хьабувца, цун план отгае, цун кертера уйла малагIа я хар. Шаьра дешар, хоржаш дешар, тайп-тайпара оаз отгаеш дешар. Дошлоргаца болх бе хар. Сага сурт-сибат		

				отгаде а цун оамалаш ювца а белгалдешаш доаладе хар. Тема хана юртарча бахархой тема юкье лаьцача дакъах дувца хар, цу санна болчарех материал лахар.		
54		1	Осмиев Хь. «Нана дагалаьца». Хамхоев А. «Кхалнах».	Чулоацам хьабувца хар, хаттарашта жоп ле байта чура дешашца. Къамаьл шаьра де, дешархой къамаьла юкье дакъа лаца ха. Ший наьна сурт-сибат дила ха. Наьна дозалах дувца, вай вахара юкье цо лоацача дакъах дувца. Шаьра деша, оаз тоаеш. Байт кхолла ха. Керда дешаш дошлорга тIара Iомадар. Кхыча йоазонхой наьнах лаьца произведенешца байташ йистар.		
55		1	Хьамсара Iалама сурташ. 9 с. Плиев А. «Шера ханаш», «Аькхе»	Шин байта чулоацам вIаши бистар, кертера уйла хьаала хар. Эпитеташ, олицетворенеш хьалеха хар. Чулоацам хьабувцар, план оттаяр. Шера ханаш лаьца дувцар, цар моттиг сага вахара юкье малагIа я хар. Мотт шаьрбар, сочинени кхолла хар.		
56		1	Чаплина В. «Ткъамашца лела сахьат»	Йоазонхочун вахарахи кхолламахи хар, цун произведени хаттарашца тахкар, чулоацам хьабувцар, яздара оамал мишта я хар. Произведенешкара эпитеташ, сравненеш, олицетворенеш хьалехар, кердача дешай маладар. Шаьра дешар, хаттараш вIаши тела хар, жоп дizza хургдолаш шийгара тIатоха хар. Дийшачун корта бар.		
57		1	Николаенко И. «Лоаман хий» Гагиев Г. «Даьхе» Плиев А. «БIаьсти йоалаш»	Байтий чулоацамаш вIаши бистар, литературни приёмах дувцар, шаьра, оаз таоеш дешара болх бар, юкъарадар хьаала хар. Кертерча уйлах къамаьл дар. Мотт шаьрбар. Даьхех бола кхетам шербар, цунцара безам кхебар.		
58		1	Осмиев Хь. «БIаьстан денош» ,	Шаьра, оаз таоеш дешара болх бар. Кертерча уйлах къамаьл дар. Мотт шаьрбар. Iаламах бола кхетам шербар, кIоаргабар, цунцара безам кхебар.		
59		1	Гагиев Г. «БIаьсти», Кодзоев Н. «БIаьстинг» .	Поэтий байташ шаьра, оаз тоаеш ешар, чулоацам хьабувцар, вIаши бистар. Къамаьл шаьра дар, гIалгIай метта хозалах дувцар, поэташа байташ язъеш гучаяьхача оамалех къамаьл дар. Керда материал зизах		

				лаьца урока юкье йоалаяр. Iаламах берий кхетам шербар, кIоаргабар.		
60		1	Мякиев А. «СелаIад»	Къамаьл шаьра дар, гIалгIай метта хозалах дувцар, поэта байт язъеш гучаяьхача литературни оамалах къамаьл дар. Керда научни материал селаIадах лаьца урока юкье йоалаяр. Iаламах берий кхетам шербар, кIоаргабар.		
61		1	Арапиев ХЪ. «Хъаст»	Поэта вахарахи кхолламахи дувца хар. Байта чулоацам нийса, шаьра, оаз тоаеш беша, хъабувца хар. Байта кертера уйла хъаала хар. Дийшачох хаттар отгаде а жоп дала а хар. Дешар мел лоархIа ме да хар. Научни текст урока юкье йоалаяр.		
62		2	Гагиев Г. «ВIовнаш». «ГIай цун тIехъеи».	Произведеней чулоацам хар, хъабувцар, хаттарашта дizza жоп далар. Дошлоргаца болх бе хар, кертера дар хъакьоастаде, текста план отгае хар. ГIалгIай исторе чу вIовнаша дIалоаца моттиг хар, ший къаман истори деза леладар. Мохк безар, лорабар.		
63		1	Шадиев С. «Чарахьал дитар». «Бакъилг» Арчаков Т.	Йоазонхой произведенеш нийса, шаьра еша хар. Цар чулоацам тахкар, хъабувцар. Текста кертерадар хъакьоастаде хар, дувзаденна къамаьл шаьрдар. Дошлоргаца болх бе хар. Дийшачун доагIа кица доаладе хар. Iалам дезаш хилар, из лорадара бокьонаш йовзаш хилар. Дешар сага мел лоархIа ме да хар.		
64		1	Эрсий йоазонхой. 5 с. Пушкин А. «Iуйре». «Iан сайре».	Поэта байташ хар, уж нийса еша хар, цар чулоацам лоацца хъабувцар. Хаттарашта дizza жоп дала ха, чулоацама юкьера хаттара жоп луш эша предложени еша хар. Эпитеташ, сравненеш, олицетворенеш хъалаха ха. Поэта литературни приёмах дувца хар, дагахъа ши байт хар. Кхыча поэтий байташца йистар Пушкина байташ. Къамаьл шаьрдар, мотт беа лархIар, лелабар. Поэта литература юкье лаьца никь малагIа ба хар. Дешара лоархIам хар.		
65		1	Паустовский К. «Хъу». Чехов А. «Аьрзи».	Йоазонхой произведенеш нийса, шаьра еша хар. Цар чулоацам тахкар, хъабувцар. Текста кертерадар хъакьоастаде хар, дувзаденна къамаьл шаьрдар. Дошлоргаца болх бе хар.		

				Дийшачун доагIа кица доаладе хар. Iалам дезаш хилар, из лорадара бокъонаш йовзаш хилар. Дешар сага мел лоархIа ме да хар.		
66		1	Толстой Л. «Циска кIориг».	Шаьра дешар, йоозонхочун уйла озаца дIахойташ. Дувцара къамаьл отгаде хар. Чулоацам хьабувцар, хоржаш деша, план отгае хар. Сага дийнаташцара бувзамах дувца хар, Iалам деза а лораде а дезарах ший уйла хилар. Сценка юкье дакъа лацар.		
67		1	Тютчев Ф. «БIаьстан хиш». Блок А. « О, ма безам ба са ваха».	Йоозонхой произведенеш нийса, шаьра еша хар. Цар чулоацам тахкар, хьабувцар. Текста кертерадар хьакъоастаде хар, дувзаденна къамаьл шаьрдар. Дошлоргаца болх бе хар. Дийшачун доагIа кица доаладе хар. Iалам дезаш хилар, из лорадара бокъонаш йовзаш хилар. Дешар сага мел лоархIа ме да хар.		
68		1	Крылов И. « Баскилги зунгати». Классал арахьа дешар «Тайп-тайпарча къамий фаьлгаш»	Шаьра дешар, йоозонхочун уйла озаца дIахойташ. Дувцара къамаьл отгаде хар. Чулоацам хьабувцар, хоржаш деша, ролех деша, план отгае хар. Сага къахьгамцара бувзамах дувца хар, Iалам деза а лораде а дезарах ший уйла хилар. Сценка юкье дакъа лаца хар. ГIалгIай багахбувцама безам тIабахийтар.		